

דף צ"ז

“קערותיו” דפוסים “כפתיו” בזיכים
“קשתיו” סניפין “מנקיותיו” קנים
אמר רב קטינא, לומדים שעושים סניפים לשולחן מהכתוב: “וְעָשִׂיתָ קְעָרְתָיו וְכַפְתָּיו וְקִשּׁוֹתָיו וּמִנְקֵי־תָיו”. “קְעָרְתָיו” אלו הדפוסים, התבניות שנערך ונילוש ונאפה בהן. “כַּפְתָּיו” אלו בזיכים, “קִשּׁוֹתָיו” אלו סניפים¹¹⁷²
¹¹⁷³, “מִנְקֵי־תָיו” אלו קנים¹¹⁷⁴, “אֲשֶׁר יִשָּׁךְ בָּהֶן” שמסככים בהן את הלחם. הקשה רבא ממה ששנינו במשנה לא סידור הקנים ולא נטילתן דוחות את השבת. ואם סידור הקנים הוא מדאורייתא, מדוע אינו דוחה את השבת¹¹⁷⁵.

שומטן מערש ומניחן ובמוצש
מניחם תחת הלחם
ושוב אמר רבא שהקושיה אינה קשה מפני שרבי עקיבא אמר שיש כלל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת אינה דוחה את השבת. ולא דוחים את השבת בהסרת וסידור הקנים מפני שהלחם לא יתעפש בזמן הקצר שהוא מונח ללא הקנים, מחצית היום ללחם הישן, ומחצית היום ללחם החדש עד מוצאי שבת. כמו ששנינו בברייתא שכהן נכנס מערב שבת ושומט את הקנים מתחת ללחם ומניחם לארכו של שולחן¹¹⁷⁶. ובמחצית יום השבת אוכלים את הלחם ומניחים על השולחן את הלחם החדש בלא הקנים. ובמוצאי שבת נכנס ומגביה את ראשיה של כל חלה חלה ומכניס תחתיה קנה, וחוזר ומגביה ראשיה של חלה ומכניס קנה תחתיה. ארבעה חלות צריכות שלשה קנים, והעליונה אינה צריכה אלא שנים, מפני שאין עליה משא. והתחתונה אינה צריכה קנים, מפני שהיא מונחת על טהרו של שולחן הזהב.

1172 מריבוי הכ', ל"א שמקשה הלחם ומחוקו שלא ישבר מפי השמועה. מנקיות אלו הקנים שמנקין הלחם מעיפוש. רש"י.

1173 לר' יוסי קשה מה ידרוש כמו שפ' לעיל (דף צו: ושם ד"ה לא). תוס'.

1174 שמסככין בהן את הלחם – שעל הלחם מסככין הקנים בין חלה לחברתה.

1175 רש"י פי' שאע"ג שאין שבות במקדש טלטול הקנים אסור לא משום שבות הוא אלא משום שנראה כבונה וסותר. ולא משמע כן בפ' כל הכלים (שבת דף קג: ושם) שאמרו קנים קודם התרת כלים נשנו משמע שאין אלא איסור בעלמא. ומצאנו שבות דאסרו במקדש כגון ציר העליון שמא יתקע נגר המונח בדעיורבין (דף קב. ושם). תוס'.

1176 היה מניחו על הרצפה לאורך השולחן שעל השולחן לא היה מקום פנוי להניח הקנים לאורכם. תוס'.

רמ"א כל אמות שבמק' באמה בינונית
 חוץ ממח' הז' קרן טובב ויסוד

הגמרא מביאה את מה ששנינו במשנה
 במסכת כלים, רבי מאיר אומר כל אמות

שהיו במקדש בינוניות, של ששה טפחים. חוץ ממזבח הזהב, שהיה אמה
 על אמה, והקרן של מזבח העולה, בגובה אמה ובעובי אמה, והסובב
 והיסוד, ואותה אמה היתה באמה בת חמש טפחים. רבי יהודה אומר אמת
 בנין, חומת הבית ומזבח העולה, ששה טפחים, ושל כלים, ארון שולחן
 ומזבח הזהב, חמשה.

ואר"י שניהם דרשו מק' א' "אמה וטפח" וזאמה
 רחב" "וגבולה על שפתה" " זה גב המזבח"
 אמר רבי יוחנן, ושניהם מקרא
 אחד דרשו, את הכתוב ביחזקאל :

"וְאֵלֶּה מְדוֹת הַמִּזְבֵּחַ בְּאַמּוֹת אֵמָה וְטַפָּח וְחֵיק הָאֵמָה וְאֵמָה
 רְחֵב וְגִבּוּלָה אֶל שְׁפָתָהּ סָבִיב זֶרֶת הָאֶחָד וְזֶה גֵב הַמִּזְבֵּחַ." "וְאֵלֶּה
 מְדוֹת הַמִּזְבֵּחַ בְּאַמּוֹת אֵמָה וְטַפָּח", שמודדים את מזבח העולה
 באמות שמוסיפים על כל אחת מהן טופח, אמות בינוניות של ששה
 טפחים. מלבד המדות שהן באמות קטנות בטפח, באמה בת חמש "וְחֵיק
 הָאֵמָה" זה היסוד, "וְאֵמָה רְחֵב" זה הסובב, "וְגִבּוּלָה אֶל שְׁפָתָהּ סָבִיב
 זֶרֶת הָאֶחָד" אלו הקרנות, "וְזֶה גֵב הַמִּזְבֵּחַ" זה מזבח הזהב. רבי מאיר
 סבר, מזבח הזהב שהוא כלי יהיה באמה בת חמשה אבל שאר אמות
 הכלים באמה בת ששה. ורבי יהודה סבר כזה יהיו כל אמות כלים, באמה
 בת חמישה.

חוט של סיקרא באמצע' אם עשאה
 למטה מרגליו אמה כשרה

הגמרא הבינה שהאמות שמן היסוד עד הסובב
 נמדדות באמה בת חמישה טפחים בגובה

המזבח. ומה הכתוב אומר "וְחֵיק הָאֵמָה" זה היסוד, "וְאֵמָה רְחֵב" זה
 הסובב?. מחיק האמה, היסוד ועד רוחב באמה. הסובב מדתם היא באמה
 בת חמישה טפחים. ומהסובב למעלה מדתם היא באמה בת ששה טפחים.
 גובה המזבח הוא עשר אמות, שש אמות של חמשה טפחים, וארבע אמות
 של ששה טפחים. וגובהו של המזבח הוא חמישים וארבעה טפחים.
 וחצי המזבח עשרים ושבעה טפחים. מהקרנות ועד סובב ארבע אמות
 של ששה טפחים, ובסך הכל עשרים וארבעה טפחים. ונשארו מהסובב
 עד חצי המזבח שלשה טפחים. ושנינו במשנה חוט של סקרא חוגרו

באמצע, כדי להבדיל בין דמים העליונים לדמים התחתונים. וקשה ממה ששנינו בעולת העוף, היה עולה בכבש ופנה לסובב ובא לו לקרן דרומית מזרחית, ומולק את ראשה ממול ערפה ומבדיל ומוצה את דמה על קיר המזבח. ואם עשאה למטה מרגליו אפילו אמה אחת כשירה. והרי הוא נותן את הדמים העליונים שני טפחים למטה מחוט הסיקרא?

צ"ל כניסה באמה של היסוד והסובב
אלא צריכים לומר שהפירוש של הכתוב "וַיִּחַק הָאֵמָה" הוא הכניסה באמה של היסוד, "וַאֲמָה רֹחַב" הוא הכניסה אמה של הסובב, ולא גובה אמה. "וַיִּגְבֹּלָהּ אֶל שְׂפָתָהּ סָבִיב זֶרֶת הָאֶחָד" הכניסה, האורך והרוחב של הקרנות. שכל אלו נמדדים באמה קטנה. אבל הגובה של המזבח נמדד באמה בינונית בת ששה טפחים. וגובהו של המזבח הוא שישים טפחים. ומחצית הגובה של המזבח היא שלשים טפחים. מהקרנות ועד הסובב עשרים וארבעה טפחים. ונשארו ששה טפחים עד מחצית המזבח. ושנינו במשנה אם עשאה למטה מרגליו אפילו אמה אחת כשרה.

מזבח ל"ב על ל"ב וכו' נמצא כ"ד על כ"ד
"והאריאל שתיים עשרה בשתיים עשרה"
ושואלת הגמרא על מה שהעמדנו את הכתוב בכניסה ולא בגובה. ממה ששנינו במשנה, מזבח היה שלשים ושתים על שלשים ושתים, עלה אמה וכנס אמה זהו יסוד נמצא שלשים על שלשים. הרי הרוחב של המזבח מעל היסוד הוא שלשים אמות ושני טפחים!. ועוד קשה ממה ששנינו, עלה חמש וכנס אמה זהו סובב, נמצא עשרים ושמונה על עשרים ושמונה, הרי הרוחב של המזבח מעל הסובב הוא עשרים ושמונה אמות וארבעה טפחים!. ואם תאמר שהעודף אינו מגיע לאמה התנא לא מחשב אותו. קשה ממה ששנינו, מקום קרנות אמה מזה ואמה מזה, נמצא עשרים ושש על עשרים ושש. הרי הרוחב של גג המזבח הוא עשרים ושבע אמות!. ואומרת הגמרא שהתנא לא דייק. ושואלת הגמרא ממה ששנינו במשנה, מקום הילוך רגלי הכהנים אמה מזה ואמה מזה, נמצא עשרים וארבע על עשרים וארבע. הרי מקום המערכה הוא עשרים וחמשה אמות!. ואם תאמר שגם כאן התנא לא דייק קשה מהכתוב: "וְהָאֲרִיאֵל שְׁתֵּים עָשָׂר אַרְבַּע בְּשֵׁתִים עָשָׂר רֹחַב רְבֹעַ"

אֶל אַרְבַּעַת רַבְעֵיו". הכתוב "אֶל אַרְבַּעַת רַבְעֵיו" מלמד שהוא מודד שתיים עשרה אמה מהאמצע לכל רוח ורוח! ומפורש שמקום המערכה הוא עשרים וארבע אמות. ואי אפשר לומר שהכתוב לא דייק?

ואם תאמר ששש מתוך שלושים ושתיים האמות של רוחב המזבח נמדדות באמה בת חמשה טפחים ושאר עשרים ושש האמות נמדדות באמה בת ששה. אם כן העזרה מרווחת יותר. וקשה ממה ששנינו במשנה, כל העזרה היתה אורך מאה ושמונים ושבע על רוחב מאה ושלושים וחמש, ממזרח למערב מאה ושמונים ושבע. מקום דריסת רגלי ישראל אחת עשרה אמה, ומקום דריסת רגלי הכהנים אחת עשרה אמה, המזבח שלשים ושתיים, בין אולם ולמזבח עשרים ושתיים אמה. ההיכל מאה אמה, אחת עשרה אמה אחורי בית הכפורת! ולפי מה שאמרנו אורך העזרה גדול באמה אחת יותר ממאה ושמונים ושבע אמות.

י"ל כניסת יסוד באמה בת ו' "וחיק האמה" בגובה ה' "וגבולה אל שפתה" בקרנות

אלא צריך לומר שעומק כניסת היסוד היה אמה בינונית בת ששה טפחים. ויש לפרש

את הכתוב "וְחִיק הָאֹמָה" בגובהה של האמה של היסוד. שהיה גבוה אמה של חמישה טפחים¹¹⁷⁷. "וְגִבּוּלָהּ אֶל שְׁפָתֶיהָ סָבִיב זֶרֶת הָאֶחָד" בקרנות, ובין אם מדובר על גובה אמה בת חמישה טפחים, ובין אם על רחב אמה¹¹⁷⁸. גובה המזבח הוא חמישים ושמונה טפחים, שכל אמותיו היו בנות ששה טפחים חוץ משתי אמות, מן הרצפה ועד היסוד ואמה של גובה של קרן. חצי המזבח עשרים ותשעה טפחים. מהקרנות עד הסובב עשרים ושלושה, ויש ששה טפחים מהסובב עד חצי המזבח. ואם עשאה למטה מרגליו אפילו אמה אחת כשירה. ואפשר לדייק שחיק האמה הוא גובה ואמה רחב היא הכניסה ממה שכתוב "וְחִיק הָאֹמָה וְאֹמָה רַחֵב".

1177 מכאן יש לקיים גירסת הספרים בזבחים (דף סג. ושם ד"ה חוץ) שא' שם כל כבשים שהיו במקדש שלש אמות לאמה חוץ מכבשו של מזבח שהיה שלש ומחצה וחצי טפח ואצבע ושליש אצבע בזכרות! ורש"י מחק שם ס חצי טפח שאז החשבון מכוון לט' אמות של מזבח. ולדברי רבותיו שגורסים חצי טפח פי' שם שלאותו חשבון לא היה ראש הכבש שוה לראש המזבח אלא נמוך ממנו רביע אמה. ולא דק בקונטרס שאינו נמוך אלא חומש אמה חסר משהו. והקשה שהרי אמרה תורה לא תעלה במעלות על מזבחי. ותירץ רבי נתן מדודא שאמה של יסוד באמה בת ה' כמו שא' כאן. ולפירוש רש"י קשה שנמצא שראש הכבש גבוה מראשו של מזבח. אבל אין לחוש בזה, או שלגירסת רש"י אמות של כבש לפי האמות של מזבח וכגירסתו גרס רבינו חננאל בעירובין (דף עו.). תוס'.

1178 אפ' אם נאמר שגם כניסתן של הקרנות באמה בת חמש לא איכפת לנו כיון שכניסת יסוד באמה בת שש לא נשאר בין קרן לקרן אלא כ"ו וארבעה טפחים. שתיים מכניסה של סובב ושתיים מכניסה של קרנות וכיון שאינה אמה לא מחשבים אותה. רש"י.